

Рецензия

От проф. д-р Петър Димитров Балкански, гост – преподавател в
Югозападен университет „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград

На дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7 – „Администрация и управление“, специалност „Социално управление“.

Автор: Милка Стефанова Седова

Тема: „Мрежи на възпитаниците (алумни) като модел на иновативна управленска практика в университетите в Република България“

Научен ръководител: проф. д-р Анастасия Бънкова

Общо описание на представените материали

Със заповед № РД 38418/16.06.2016 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научно жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд „Мрежи на възпитаниците (алумни) като модел на иновативна управленска практика в университетите в Република България“ за присъждане на научна степен „доктор“ по професионално направление „Социално направление“. Автор на дисертационния труд е Милка Стефанова Седова – задочен докторант в Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Анастасия Бънкова.

Представения от Милка Седова комплект от материали на хартиен носител с определени изключения съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България. Докторантката е приложила за рецензиране задължителните материали: дисертационен

труд, автореферат, публикации на докторанта по темата на изследването и инструментариум за провеждане на емпиричното изследване, както и самооценка за научните приноси на проучването. Едновременно с тази документация са приложени и допълнителни материали – няколко информационни материала на български и английски език, както и официално издание „Техники за успешно кариерно развитие „Бърза пътека““ с автори М. Седова и проф. И. Мавридиева. Същите не са приети от мен за рецензиране.

Библиографията съдържа 151 източника, в т. ч. 49 на кирилица и 102 на латиница и 7 – интернет ресурси.

Кратки биографични данни

Милка Седова притежава богата трудово – професионална и образователно – квалификационна кариера, ако се съди по нейната автобиография. Същата е завършила бакалавърска и магистърска програми по „Икономика“ в Стопански факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. Била е задочен докторант в катедра „Стопанско управление“ на Стопански факултет. Хонорувана лектор е по различни учебни програми и курсове в Стопански факултет и Американски колеж. Работила е като член на екип по различни проекти в неправителствени организации. Владее английски, испански и руски езици. Преминала е допълнително обучение и квалификация по различни теми и учебни курсове, като: „Лидерство“, „Креативност на работното място“, „Стратегическо управление на маркетинга“, „Управление на талантите“, „Финанси за директори – нефинансисти“ и др. За активна дейност е награждавана с редица морални отличия. Списъкът от публикации на докторантката се състои от 5 броя, от които едно е в съавторство и четири от тях са свързани с темата на дисертационния труд.

Актуалност съобразно поставените цели

Не мога да отрека, че алумният модел на комуникация е актуална и иновативна проблематика, която е твърде популярна в редица страни на Европа и Северна Америка, и преди всичко САЩ, но не и в нашата страна. Това личи от незавидното място, което заема в световната класация дарителството и благотворителността. Българските висши училища полагат твърде малко грижи за поддържане на системни контакти и сътрудничество със своите по-изявени и по-малко изявени възпитаници в бизнеса и други сфери на обществения живот. Тяхното приобщаване постфактум след завършване на висшето им образование към целите, задачите, мисията и потребностите на висшите училища е въпрос, който има спорадичен и показан характер и не допринася за постигане на трайно сътрудничество и партньорство между образование и производство. Затова е необходимо създаване на алумни мрежи от възпитаници на висшите училища като иновативна управленска практика с мрежови характер за управление на институции. И ако дисертационния труд притежава някои способности, те се дължат не толкова на пропуски в подготовката на дисертанта, колкото на пренебрегването на една иновация с голям креативен и преобразуващ характер, която не среща свои симпатизанти в образованието. У нас доброволческата дейност не притежава мащабите и ефекта както в някои водещи страни в тази област. И още нещо: самото понятие „алуми“ е толкова непонятно за българския читател, че едва ли това наименование, възприето от дисертанта, ще предизвика обрат в общественото мнение към тази иновация с взаимстването на подобна странна чуждица.

Познаване на проблема

В чисто личностен и професионален аспект докторантката е силно привързана към избраната от нея проблематика за изследване. Тя добре

познава и се обосновава в своите съждения на чуждестранни литературни източници (предимно американски и англоезични) и демонстрира добра информираност по изучаваните от нея въпроси.

Липсата на практически опит у нас по този въпрос е причина докторантката да разглежда особеностите на алумния модел на комуникация, доброволчество и сътрудничество между университетите и техните възпитаници. Те изглеждат твърде стерилни и обосновките на тази потребност става на базата на чужд опит. Поради тази обективна ограниченост дисертационният труд страда от нарушение на логическата структура. Би могло проектирането на логическата структура на дисертационния труд да го направи по-лесен за възприемане и приложение. Струва ми се, че по-подходящ би бил процесно – технологичния подход за анализ и изграждане на алумни мрежи на сътрудничество между „възпитаниците – висшите училища и другите институции в обществото“. Смятам, че не е подходящо да се залага на „сравнителния анализ“, тъй като обектите за сравняване у нас и чужбина са несравними и несъпоставими.

Методология и методи на изследването

Идеята за създаване на „алумни мрежи“ като „механизъм за поддържане на диалог и сътрудничество между възпитаниците от една страна и университетите, бизнеса, неправителствени организации, от друга не подлежи на отрицание“. Въпросът е как тези мрежи и клубове да придобият български измерения и идентичност. В този контекст следва да се търси изучаването и практикуването на алумните мрежи и клубове.

Описаната методология на изследването, както посочихме, се основава на сравнителния анализ между алумни мрежи у нас и чужбина, които трудно биха могли да се сравнят.

Използваната методика и методи за провеждане на емпиричното изследване удовлетворява в определена степен тезата и целта на изследването. Информацията е подбрана чрез анкетиране на алумни мрежи и екипи с помощта на „онлайн анкета“. Дисертантът си е поставил определени изследователски ограничения, които произтичат от тезата и целта на изследването. Считам, че целите и задачите, предмета и обекта на изследването са адекватно формулирани.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 194 страници, в които са включени увод, три глави, заключение, библиография и приложения.

Цитирани са 151 информационни източника. Библиографията съдържа 49 източника на кирилица и 102 на латиница.

Първа глава е озаглавена „Взаимодействие „Академия – индустрия – институция – стратегически ориентири и иновация в съвременното развитие на образованието“. Тук авторът предлага исторически преглед на възникването на алумните клубове, тяхната мисия и визия и подкрепата, която те оказват на образованието. Посочени са позитивни иновативни управленски практики на партньорство в страната и извън нея, анализирана е теорията на организационните мрежи, съществуващите типове мрежи: федерални, англо – американски, конюгатни, организмични. Специален анализ е направен на възникването, мисията и визията на алумните мрежи и тяхното регистриране и устройство като неправителствени организации. Като типични форми на съвременни мрежи са посочени: клъстери, научни паркове, технологични центрове, инкубатори, бизнес центрове, публично – частно партньорство, виртуални мрежи, джойн венчъри, бизнес асоциации.

Специално внимание е отделено на качеството на образованието. Посочените примери и количествени факти отразяват практиката в САЩ и използването на бенч маркетинга за пренасянето на тези добри практики в нашата страна, без да се разкрива процеса на тяхната адаптация в българските условия. Посочен е опита на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ в разнообразяването на инициативи, свързани с осъществяването на алумни дейности и мероприятия; кариерното развитие на алумни и от алумни“ /стр. 50/.

Осъществен е преглед – допитване на предлаганите алумни услуги в България и съществуващите проблеми в тази област у нас.

Втора глава е посветена на модела „Алумни мрежи“ и тяхното присъствие в организационната структура на различните институции у нас и чужбина. Специално внимание е отделено на стратегическото управление на маркетинга в алумните мрежи (в мрежите на възпитаниците на университета). Разкрита е обвързаността на организационната зрялост с резултатите от проведените изследвания на възпитаниците (алумни) на Стопанския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ и ролята на неправителственото сдружение, в което членуват възпитаниците.

В *трета глава* са представени резултатите от управлението на комуникацията с възпитаниците (алумните) и техните нагласи за сътрудничество с университета (факултета).

При разработването на модела за провеждане на емпиричното изследване докторантката дефинира същността на употребявания понятиен апарат, които служат като индикатори на нагласите на респондентите: „алумни база“, „алумни ангажираност“, „про боно труд“, „дарение“, „спонсорство“, „застъпничество“, „репутация“ и др. Представена е

статистическа методика за определяне на изследваната съвкупност и групите в нея; обратния анализ на познание.

Анализът на резултатите от изследването съдържа значителен брой индикатори за измерване на нагласите на респондентите. Формулирани са важни научни и практически идеи и насоки за работа.

Считам, че тази част от съдържанието на дисертационния труд обогатява на емпирично равнище познанието по изследваната проблематика. То е актуално и би могло да се използва от заинтересованите институции за утвърждаването на алумните мрежи и клубове в системата на висшето образование и бизнеса.

Емпиричното изследване е актуално и затова, че съдържа иновативни факти за общественото мнение за дарителството, застъпничеството, доброволчеството и тяхното влияние за осигуряване на алумна подкрепа на сътрудничеството.

Научни приноси на дисертационният труд

Приносите в дисертационния труд могат да бъдат представени в две групи:

1. Теоретични приноси

Дисертационното изследване на Милка Симова има своя история на развитие и обогатяване поради продължителността на неговата реализация. То разкрива една нова територия за проучване и обогатява университетския мениджмънт с нови понятия и такива дейности, като доброволчество, изграждане на алумни мрежи и клубове от възпитаници на държавни и частни университети, планиране на календар от събития на съществуващи и новосъздадени алумни клубове.

Дисертационното изследване обогатява с нов понятиен апарат и емпирични данни научното познание в такива области, като дарителството, изграждане на положителен имидж на институциите, образователния маркетинг, връзките на образователните институции с обществеността, създаване на рейтинг на университетите, обогатяване на бенчмаркетинга и дейността на неправителствени организации при взаимодействието им с висшите училища.

Дисертационният труд разкрива нова област за подготовка на нов тип мениджъри за повишаване на репутацията и имиджа на възпитаниците на отделните видове училища, професии и специалности и създаване на обективни рейтингови системи и удовлетворяване на пазара на труда от конкурентноспособни специалисти.

2. Научно – приложни приноси

Дисертационният труд предлага добри практики от алумни клубове и мрежи на възпитаници от водещи държави и елитни държавни и частни университети в САЩ и ЕС и осмисля техни адаптирани и апробирани у нас варианти, които да служат като своеобразни модели и образци за създаване на устойчиви връзки между висшите училища и техните възпитаници и изграждане на алумни мрежи и клубове.

Изследването разкрива границите на влияние на алумните дейности върху рейтинга на университетите и фактори за оценяване и повишаване на качеството на образование.

Създаден е инструментариум от индикатори и скали за изучаване на мненията и нагласите на респондентите за ефикасност на дейността на алумни мрежи и клубове и методика за оценка и анализ на тяхната дейност, както и за обогатяване на сътрудничеството на възпитаниците с университетите и на различни маркетингови послания.

Автореферат

Представеният от докторанта автореферат напълно отразява структурата на дисертацията, нейното основно съдържание, идеи, глави и резултати от проведеното емпирично изследване

Лично участие на докторанта

Считам, че дисертационният труд е лично дело на докторанта. Това показва, че притежава професионална подготовка и квалификация да се справя самостоятелно със задачи от творчески и изследователски характер. Докторантката демонстрира добра информираност за водещите автори в света по изучаваната от нея изследователска проблематика.

Публикации и внедряване на резултатите от изследването

По темата на дисертационното изследване докторантката представя 5 публикации, от които две на български и три на английски език. Освен това, приложени са и други авторски материали, които не са свързани с темата на изследването.

Положителен елемент в работата на докторантката е, че тя съчетава едновременно изследователската с внедрителската дейност. По нейна инициатива се изгражда алумен клуб и мрежи за популяризиране на тази нова за българските университети дейност и приобщаването на възпитаниците на университета и факултета за решаване на техните цели.

Критични бележки, препоръки и въпроси

Бих си позволил към дисертационния труд да посоча една принципна слабост. Става въпрос за следване на научния стил и начин на изложение. При представянето на съдържанието на дисертационния труд се наблюдават чести инверсии и определено нарушаване на логическата последователност, отклонение от предмета на анализ. Това води до

разводняване на текста, допускане на авторски фриволности. Чести са ситуацияите, в които докторантката присъства в първо лице като литературен герой, посочвайки един или друг пример, което може да се смята за отклонение от научния стил на изложение, без да се стига до завършек, обобщение и изводи в изложението.

В порядъка от препоръки считам за определена празнота липсата на мнението на университетските ръководства и работодателите за дейността на алумните мрежи и клубове и тяхната готовност за сътрудничество. Би било добре при цитирането на авторите да се избере една от възможните практики на посочване на източници.

Заключение

Като отчитам актуалността, научната и обществената значимост, както и научни приноси на дисертационния труд и неговото съответствие на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България и Правилника за неговото приложение давам своята положителна оценка на проведеното изследване и предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователна и научна степен „доктор“ на Милка Стефанова Семова с област „Администрация и управление“ (Социално управление).

09.09.2016 г.

Рецензент:

Гр. София

проф. д-р Петър Балкански